

dos hiverns, dues primaveres i gairebé dos estius

Setmanes abans de tancar aquest cicle, la Dolors, l'Isaac i la Judit sentim la necessitat de conversar sobre què n'ha resultat de tot plegat. On han quedat les intencions inicials, com s'han anat transformant segons el cicle anava canviant i prenent formes sovint imprevistes. Com vam entendre el cicle i com l'entendem ara, gairebé dos anys després des de la seva gestació.

Ha estat un cicle intens i complex, amb moltes capes i persones implicades. Amb unes maneres de fer que forçaven el pensar i l'actuar d'una altra manera, entendre l'art, l'educació, el comissariat, l'exposició i les relacions des d'una altra posició, obrint-nos als nostres espais de no saber i d'experimentació.

El que hi ha a continuació és una síntesi d'aquesta conversa; reflexions compartides sobre com ens va afectar el cicle, com ens vam deixar afectar per ell, quins aprenentatges ens ha generat, quines relacions noves s'han creat, quines tensions van anar sorgint i com hi vam anar donant resposta.

Des d'aquí, volem agrair sincerament a totes aquelles persones que l'han fet possible, amb els seus encerts i els seus desencerts. Gràcies per voler ser-hi i per voler que hi fóssim. Gràcies per permetre'ns aprendre d'una altra manera.

sobre què tracta el cicle?

Aquesta pregunta ha sigut una incomoditat constant per a tots els que hi hem estat involucrats. Mai no hem estat capaços de consensuar-ne una definició curta i clara, un titular que definís el cicle. Serà que la complexitat demana més paraules? O potser és que no es pot definir allò que encara s'està definint...

A l'inici del cicle dèiem: «Incorporar l'educació en un programa comissarial com a eix vertebrador». I sota aquest enunciat hi trobàvem una voluntat perquè allò educatiu deixés de ser només les activitats paral·leles de qualsevol cicle comissarial i s'incorporés a la proposta comissarial des de l'inici; un desig de posicionar-se des d'un lloc comú, explorable, que situa l'educació com a potencialitat per transformar.

Volíem fugir d'imaginaris més propis del sistema de l'art contemporani on l'obra artística és allò material i és l'únic resultat legítim. De llenguatges i maneres de fer amb què ens sentíem incòmodes. No ens convenia la manera en que el comissariat de cicles expositius estava (pre)definit en els cercles artístics del nostre context; volíem explorar altres vies. Això comportava moure's en l'experimentació. Partir d'una posició indeterminada i poc definida per anar desplegant-se i construint-se segons el mateix esdevenir del cicle. El cicle s'anava definint en el mateix fer. Això va comportar encerts, però també desbordaments, desconcerts, tensions, decepcions, i equivocacions.

Perquè nosaltres tres estàvem predisposats a treballar des d'aquesta experimentació, obertura i indefinició. Estàvem disposats a enamorar-nos, equivocar-nos i exposar-nos. L'equivocació estava en les bases del projecte, perquè per a nosaltres és part de l'aprenentatge. I en aquest cicle la idea també era aprendre junts, construir una xarxa de relacions, de col·laboracions i de cures, dins d'un ambient d'aprenentatge compartit. On cadascú aportés els seus sabers i els seus espais de no-saber per construir quelcom plegats. Dibuixar un ecosistema on potenciar i acollir l'esdeveniment. Volíem ser un sistema viu. Un sistema rizomàtic, amb entrades i sortides, amb connexions de diferents nivells d'intensitat, amb acceleracions i lentituds, amb diferents afectacions que reconfiguraven el rizoma i el feien créixer per una o una altra dimensió. Tanmateix, no podíem demanar a la

resta d'agents amb qui vam anar treballant que també tingués aquesta (predis)posició. I aquí l'aprenentatge va estar a conjugar lògiques, llenguatges i maneres de fer. Quanta ingenuïtat, ambició i irresponsabilitat hi va haver?—

Des de la distància, ens adonem que l'encàrrec als artistes i col·lectius que han participat era massa obert i a vegades fins i tot críptic. Buscàvem que ells també s'exposessin a processos oberts; es permetessin l'error; generessin diàlegs entre el dins i el fora del museu; investiguessin l'espai expositiu com un espai pedagògic; tinguessin cura dels vincles que anessin sorgint i els fessin visibles. Potser tenir una proposta més clara hagués ajudat a agilitzar temps i energies. Potser haguessin calgut més reunions entre nosaltres tres. Però el temps corria i les atencions no podien ser les que ens hagués agradat que fossin.

el llenguatge

El llenguatge com a tensió. Com trobar les paraules adequades per definir allò nou, allò que no té referent? Com fugir de conceptes de què pensàvem que no responien al que nosaltres proposàvem? Sentíem la necessitat de buidar les paraules, d'enfocar-les, de re situar-les. Atendre les lectures i les possibles interpretacions (mediació, procés, producció artística, etc.). Des d'aquesta posició exploratòria, aquesta voluntat per fugir d'allò establert, conegut i incòmode, vam decidir parlar de *línies de fuga* en comptes d'intervencions, accions o artistes. Parlar de *situacions* a L'Aparador en comptes d'inauguració de les exposicions. De *mapa d'agents* en comptes de participants, col·laboradors, etc.

Ahora, en voler anar més enllà de les arts visuals i obrir-nos a la poesia, a la filosofia, a les arts en viu, al medi ambient, al territori i a la ciutadania, ens vam topar amb llenguatges no compartits. Cada camp de pensament i pràctica acaba adoptant uns registres concrets que, en ser interpel·lats des d'un altre camp, les paraules s'han de repensar, els conceptes s'han de redefinir. Això demanava converses. Moltes converses.

La conversa com a estratègia per construir espais d'encontre (entre nosaltres, entre els col·lectius, entre les comunitats participants, entre el museu i la ciutadania, entre el cicle i L'Aparador; entre L'Aparador i els ciutadans que s'hi aturaven en sentir-se interpel·lats); per generar textos (Espai en Blanc, Arte Factum...); per teixir projectes (Raquel Fiera, Mixité, Espai en Blanc-). La conversa com a estratègia per fugir de la «inauguració» com a trobada per fer i consolidar xarxes de contactes, volent capgirar el seu ambient, i convertir-la en un espai on generar més proximitat i escolta entre les persones implicades i/o interessades en les línies de fuga presentades. La conversa com a estratègia per exposar-nos als altres, permetre la crítica i l'autocrítica.

els processos

Tot el cicle el vam entendre com una multiplicitat de processos, sent conscients que el procés no es justifica per ell mateix. Per això calia posar especial atenció al per què i al com de segons quins processos. Per a nosaltres, treballar des del procés implicava fer coses amb persones perquè passessin coses, perquè es moguessin coses, i es generés aprenentatge i coneixement nou. Era en els processos on les coses cristal·litzaven, on es consolidaven o s'expandien relacions i pràctiques. Fins i tot quan alguns processos s'han

vist interromputs i han estat font de malestars, també els hem viscuts com a moments d'aturada per reconfigurar, perquè es donessin aprenentatges i continuïtats. Així, vam entendre el procés com a possibilitat, com a lloc on posicionar-se, on és necessària la interrupció per prendre consciència i, sobretot, per recuperar un espai polític des d'on operar i viure des d'individualitats que necessiten experienciar-se col·lectivament. Els processos per desbordar el marc artístic, institucional i educatiu.

el mapa d'agents

Entendre els agents com a objectes i subjectes afectius, amb capacitat d'afectar i ser afectat; amb capacitat per generar activacions que permetin repensar-nos, desplaçar-nos i aprendre en relació, en contacte amb els altres (persones, objectes i espais). Per tant, pensar en un mapa d'agents més que no pas en una llista de persones. El mapa d'agents com un espai on fer visible el treball transversal entre els diversos agents i àmbits de treball: comissariat, mediació, comunicació, producció, col·laboracions, participacions. Fer visible la suma de relacions que han esdevingut durant aquest temps, les que han tingut continuïtat i les que es van aturar en determinats moments. Deixar de pensar només en persones físiques i ampliar els límits a col·lectius i espais que conformen i situen existències. Un mapa que també es va moure i modificar, exposant-se als canvis, als imprevistos i a les improvisacions. Un mapa per desdibuixar una autoria única i reforçar la col·lectiva. Per ampliar marges i donar compte del projecte coral que estava sent, on cadascú hi tenia principalment un paper, però on les fronteres sempre es difuminaven; on els lideratges i les responsabilitats fluïen i eren compartits. No obstant, aquí residia la dificultat. Perquè el mapa d'agents era una cosa orgànica i viva que sovint se'ns escapava.

l'exposició

Vam entendre l'exposició com a quelcom que va més enllà de la presentació d'uns resultats. Com una oportunitat per generar ponts i obrir diàlegs. Un espai de trobada i pensament i no únicament un espai d'observació. D'acord amb la nova directora artística de CentroCentro, Soledad Gutiérrez, l'exposició com a «algo vivo que se transforma y que en su existencia adquiere nuevas capas de lectura, un lugar de trabajo en el que van pasando cosas . . . la exposición como un momento más y no como cierre o momento estático».¹

La proposta expositiva com un element més de les línies de fuga. Com un espai on fer visibles els processos i les pràctiques que s'estaven duent a terme amb alguns col·lectius i ciutadania de Mollet. Per tant, L'Aparador com un espai on els elements anaven canviant, segons les afectacions i girs de cada projecte en veure's travessat per activitats o altres encontres, reflectint les diferents situacions o moments pels quals passava cada línia de fuga. I en entendre-ho no com el tot o l'objectiu final, sinó com una part més del procés, a diferència d'altres propostes expositives, potser aquí no vam dedicar gaire temps a pensar i reflexionar sobre els resultats expositius i les obres exposades.

---

¹ Espino, Luisa (2018, 6 abril). Exposiciones parlantes, las nuevas salas de estar. *El Cultural*, <http://www.elcultural.com/revista/arte/Exposiciones-parlantes-las-nuevas-salas-de-estar/40885>

els sentits de la inauguració

En voler fugir del format *inauguració*, que a vegades ens sembla poc inclusiu i sovint poc vinculat al que s'exposa, vam voler pensar en un format que impliqués els artistes i les persones i els col·lectius participants. Que fos un espai per celebrar un camí i una experiència compartida, des de l'habitar col·lectivament L'Aparador, així com també un espai per a la reflexió i valoració de la línia de fuga en qüestió. És per això que aquesta posada en comú no era ni al principi ni al final de l'exposició, sinó entremig. Perquè volíem incloure l'avaluació col·lectiva dins el procés i no al final del trajecte. Perquè passada aquesta trobada, L'Aparador encara es mantingués amb l'obra exposada per seguir generant activacions i interpel·lacions.

I en això, la publicació també hi va acompanyar. Volíem fugir de la idea de catàleg visual, il·lustratiu i estàtic i apostar per una publicació que donés compte d'una altra manera de l'esdevenir de les línies de fuga, del que s'estava exposant a L'Aparador. La publicació com a excusa per obrir la conversa amb les diferents persones assistents a la posada en comú i els agents implicats en cada línia de fuga.

ecologies econòmiques

Voler tirar endavant un tipus de proposta comissarial en què capgiràvem moltes premisses de l'encàrrec inicial va comportar desequilibris i moments d'autoprecarització. Calia estar enamorada del projecte per no engegar-ho tot a rodar. Com poder sustentar un projecte així amb un pressupost que no es va pensar sota aquestes premisses? Com trobar el punt òptim d'energies, aportacions, atencions, recursos, espais i temps per fer el projecte tan sostenible com es pogués? Com evitar autoexplotar-nos en excés? En ser un projecte amb tendència al desbordament, les expectatives, el temps i les dedicacions de tothom no sempre es van poder ajustar a les propostes o intencions inicials. No era fàcil trobar el punt d'inestabilitat acceptable per poder seguir. D'aquí la importància de les cures, les delegacions i la repartició de responsabilitats. Perquè en un procés en constant esdevenir mai hi ha estabilitat. Sempre hi ha moviment. Sempre estem construint.